కాకి చొక్కాలో కాఫీ మరక

గొల్లపూడి మారుతీరావు

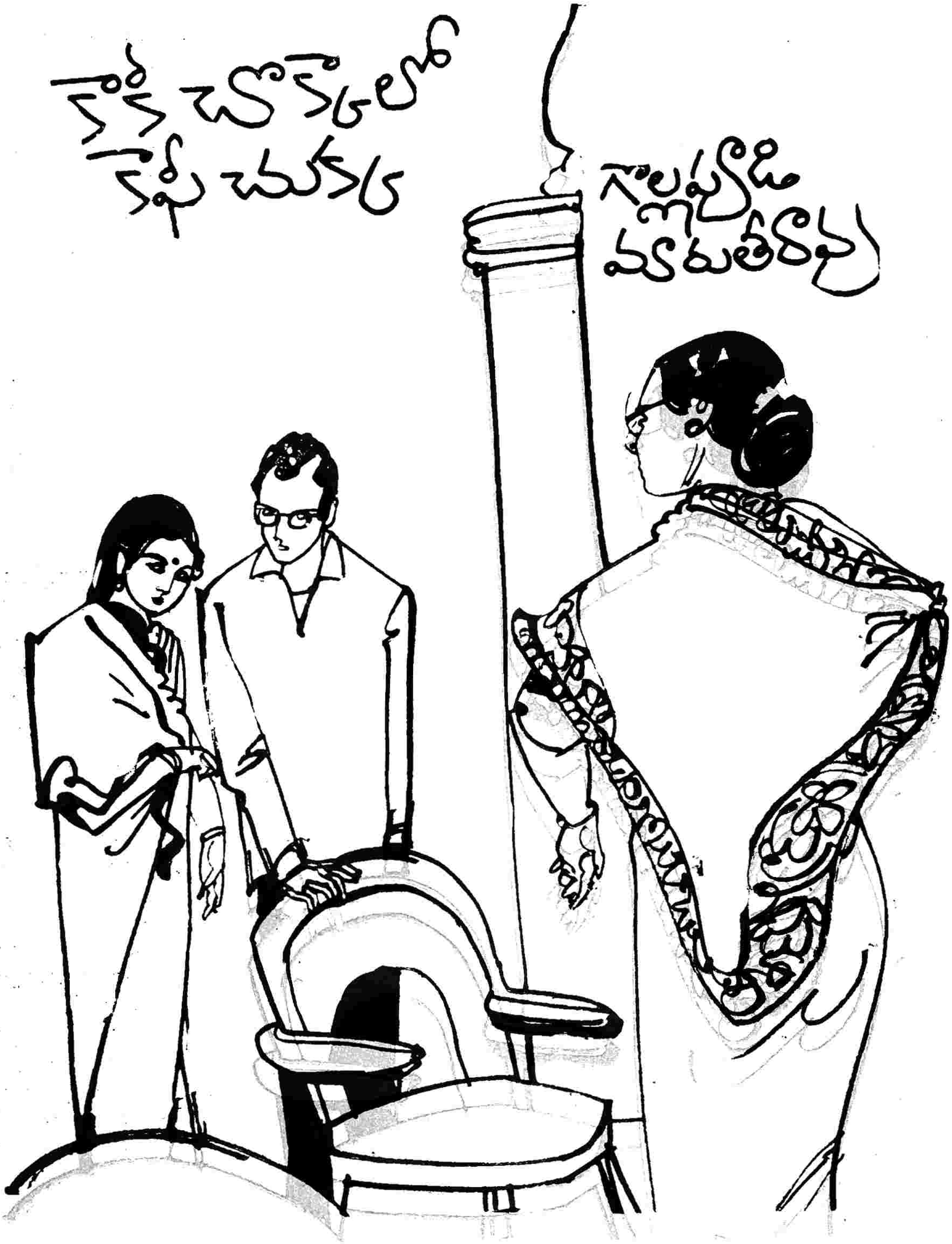

రామేశంగారు పిల్లలకి పాఠాలు చెప్పి సైకిలుమీద యిల్లు చేరేసరికి లోపల కోడలి మాటలు వినిపిస్తున్నాయి.

"ఈ కాకి చొక్కాలో కాఫీ మరక లెలా వచ్చాయండీ?"

"చొక్కాలోనా? చొక్కా ఏదా?"

"మీదకి మడతపెట్టిన చొక్కా చేతి మడతలో. సరా?-నా ప్రశ్నని సవరించడం కాదు, సమా నం చెప్పండి."

"కలకత్తా కాళి" (మోడరన్ ఆర్ట్)

చిత్రకారుడు : ఎస్. పి. జయకర్

పకాలున నవ్వేశాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

అదే పొరపాటు. అబద్ధం చెప్పాలను కొన్నవాడికి నవ్వుసరైన ప్రారంభం కాదు. నిజం చెప్పాలనుకుంటే నవ్వు అవసరం లేదు. సుబ్రహ్మణ్యం నవ్వింది అందుకు కాదు. అసలు ఎప్పుడూ అలాంటి విషయాలు పట్టించుకోని పంకజం అంత సూటిగా, అనుమానంగా ప్రశ్న అడిగినందుకు.

అనుమానంతో ఎర్రబడిన ఆ ముఖాన్ని చూస్తూ, ప్రతీ ఆడదీ మగాడిని అనుమానించడం కనీసం ఒక్కసారయినా అవసరం అనిపించింది. అనుమానం ఆడదానికి భర్తమీదవున్న "పొజెసివ్‌నెస్"ని చాటుతుంది. భర్త రహస్యంగా గర్వపడే క్షణం అది.

"మైడియర్ వైఫ్ : నా జీవితంలో మరో ఆడది లేదు, రాదు. నీవైన ఈ సుమధుర స్వప్నాన్ని మరొకరి నిద్రలో తెల్లవారనివ్వను." ఎవరో కవి మాటల్ని అంటూ ఆమె భుజం చుట్టూ చెయ్యి వేశాడు.

చెయ్యి తీసేసింది.

"ఏమిటండీ ఈ మరకలు ?" అన్నప్పుడు "ఏంలేదు నీ మొహం !" అంటే తీరిపోయేది.

కాని "దొంగాడా కరవకురా" అన్నట్లు ఆడదీ, స్వప్నం, మాధుర్యం ఏమిటి ఖర్మ! పంకజం అమాయకురాలు. భర్త మాటలకి జొత్తిగా కన్‌ఫ్యూజ్ అయిపోయి. చొక్కా తీసుకువెళ్ళి పెరట్లో బాల్చీలో పారేసింది.

ఇది జరగబోయే తతంగానికి కేవలం నాంది మాత్రమే.

అసలు ఈ సంభాషణ సుబ్రహ్మణ్యానికి కేవలం నవ్వు పుట్టించినా రామేశం గారికి మాత్రం పెనుభయం పుట్టించింది. ఎంచాతనో ఆపాదమస్తకం కంపించిపోయాడు.

భర్తపట్ల భార్య విశ్వాసం పంకజాన్ని అక్కడితో ఆపింది కాని, సాటి మగవాడి పట్ల మరొక మగవాడి అనుమానం లాంటిదేదో రామేశాన్ని పట్టి పీడించింది.

అందుకు కారణాలు చాలా వున్నాయి. మొదటిది సుబ్రహ్మణ్యం పుట్టి బుద్ధి ఎరిగాక ఎప్పుడూ కాఫీ తాగలేదు. అసలు దాని రుచి ఎలావుంటుందో కూడా తెలీదు. కాఫీని విషంలాగ చూస్తాడు. మరి ఫ్యాక్టరీకి వెళ్ళే ఖాకీ యూనిఫారం మీద కాఫీ చుక్క ఎలా పడింది? - దానికి సమాధానం వెనక చిరునవ్వు ఎందుకొచ్చింది?

ఆ రాత్రి రామేశంగారికి నిద్రపట్ట లేదు. సుబ్రహ్మణ్యంలోకో షెడ్‌లో మెకానికల్ ఇంజనీరు. డీసిల్ యింజన్లు ఆగిపోతుండావెందుకు సడపాలో బాగా తెలుసు. కాని ఆడదాని మనసు ఎప్పుడు ఎలాంటి సందర్భంలో ఆగిపోతుందో తెలీదు. రామేశంగారికి పాఠాలు చెప్పడం ముప్పై ఏళ్ళ అలవాటు. మనస్సులు మరమ్మత్తుకి రాకముందే దారిన పెట్టడం అతని వృత్తి.

లేచాక కొడుకుతో ఒకసారి మాట్లాడా లనుకొన్నాడు.

* * *

మరునాడు ఉదయం పేపరు చదువు కొంటున్న రామేశంగారి దగ్గరికి వచ్చి కూర్చున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

"చోప్రా కేసు ఏమయింది డాడ్!" అంటూ.

పేపరు మీదకి దృష్టి పోవడంలేదు రామేశంగారికి. న్యూస్ పేపరు అందిస్తూ అడిగాడు. "అబ్బాయ్! ఒక చిన్న విషయం!"

"ఏమిటది!"

"ఖాకీ చొక్కాలో కాఫీ చుక్క."

ఒక్కక్షణం తెల్లబోయి చూసి ఫక్కున నవ్వేశాడు సుబ్రహ్మణ్యం. "నీకూ పట్టిందా ఆ పిచ్చి? ఏదో నాన్సెన్స్" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు.

మామగారు ఆ ప్రశ్న అడగడం, భర్త సమాధానం చెప్పకుండా వెళ్ళడం పంకజం గమనించింది. ఆమె గమనించిన సంగతి

రామేశంగారూ గమనించారు. గాభరా పడ్డారు. చినుకుల్ని చూసి గాలివానని గుర్తుపట్టే వయస్సు రామేశానిది.

ఎందుకు ఆ విషయం చెప్పడంలేదో రామేశానికి అనవసరం. కాని చెప్పక పోవడం కోడలిమీద ఎటువంటి ప్రభావాన్ని కలిగిస్తోందో అతను గ్రహించాడు. ఆ మధ్యాహ్నం కోడల్ని అడిగారు.

"అబ్బాయిమీద నీకు నమ్మకం లేదా అమ్మాయ్." పంకజం మామగారి ముఖం చూసింది "నామీదే ఆయనకి నమ్మకం లేదు."

ఇవే - ఇవే - మాటలు!

ఆ సాయంకాలం ప్రైవేట్లు మానేసి లోకోషెడ్ వేపు నడిచాడు. డ్యూటీ ముగించుకు వస్తున్న సుబ్రహ్మణ్యం తండ్రిని చూసి మొదట నిర్ఘాంతపోయాడు.

"ఏమిటి డాడీ? - ఇటిక్కడికి"

"ఎప్పుడూ యిలా రాలేదు కదూ?"

"అవును."

"ఎప్పుడూ జరగకూడనిది జరుగుతుందేమోనని భయంతో వచ్చాను."

"ఏమిటది?" తెల్లబోయాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

"కాకీ చొక్కాలో కాఫీ చుక్క."

మళ్ళీ నవ్వేశాడు సుబ్రహ్మణ్యం. స్టాఫ్ బస్సు హారన్ మోగిస్తోంది. అప్పుడే అంతా ఎక్కేశారు. సైకిలు పట్టుకు నిలబడిన తండ్రిని చూస్తూ "త్వరగా వెళ్ళాలి. యింటిదగ్గర మాట్లాడుకుందాం. ప్రైవేట్లు పూర్తి చేసుకురా" అన్నాడు.

పరుగునవెళ్ళి బస్సు ఎక్కాడు.

అలాగే నిలబడిపోయారు రామేశంగారు.

రెండు రోజుల తర్వాత అర్థమయింది. కోడలు సరిగా భోజనం చెయ్యడంలేదని. ఇంట్లో తండ్రీ కొడుకులు చాలా అరుదుగా కలుసుకుంటారు. రామేశం అయిదుకే లేస్తాడు. సుబ్రహ్మణ్యం ఏడుకి లేస్తాడు. రామేశం తొమ్మిదికి నిద్రపోతాడు. సుబ్రహ్మణ్యం పన్నెండుకి నిద్రపోతాడు. ఇద్దరినీ ఆ యింటినీ సాకే బాధ్యత పంకజానిది. పంకజానికి చదువు లేదు. కాని సంస్కారంవుంది. విజ్ఞతలేదు. కాని వివేకం వుంది. మూర్ఖత్వం లేదు కాని పట్టుదల వుంది. అవిశ్వాసం లేదు కాని అనుమానం యిప్పుడు వుంది.

రామేశానికి అన్నం సయించడంలేదు

సేఫ్టీ మేచెస్

ఆరవై యేళ్ల దాటిన
ఆరంభ ముసిలాణ్ణి
పనసతొనలాటి విడో ఏజ్ 50
పరిష్వంగం కోసం పెళ్ళాడితే....?

ముప్పైయేళ్ళ మృత్యుంజయాన్ని
మూడు ప(ద్)దుల అయిదుది
మరి పెళ్ళంటూ అవొద్దూ?
వరకట్నం ఇచ్చి వివాహిస్తే....?

స్త్రీ-రజస్వలని
హిప్పీ గాడిదకొడుకు
ఏడ్గామెన్ పట్టుకు ఎటాక్ట్ చేస్తే....
బీదగుంటకి సరదాపోయే కదూ....?

ఆ సేఫ్ మేచెస్ అట్టపెట్టె అదుపులోవుంచే
ఈ సేఫ్ మేచెస్ దాటుకట్టు తెంచుకుపోయే!

—నిష్ఫల వెంకటరావు

ఇదంతా సుబ్రహ్మణ్యానికి తెలీదు. ఈ యింటినీ, యీ యింట్లో ప్రశాంతతను కాపాడవలసిన బాధ్యత ఎంత వుందో రామేశానికి తెలుసు.

ఆదివారం నాడు పదిగంటలకి అబ్బాయి దొరికాడు. "సుబ్బా- నువ్వు చెప్తానన్న విషయం" మళ్ళీ కదిపాడు.

"ఏమిటీ?"

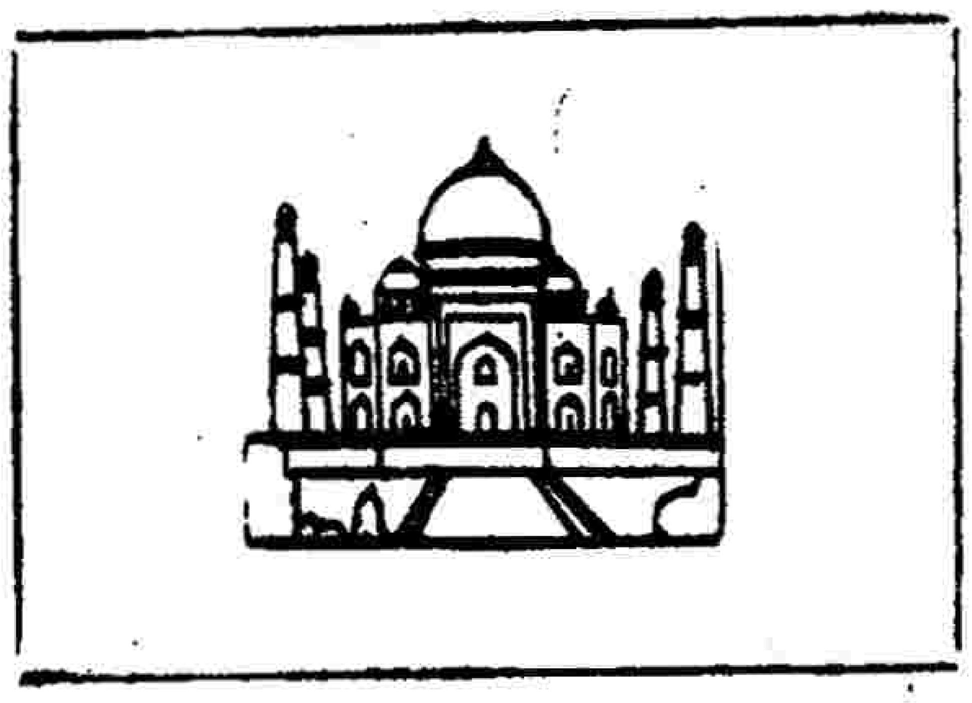

"కాకీ చొక్కాలో-"

"డాడ్! అయామ్ బిజీ. కెన్ యిట్ నాట్ వెయిట్?" విజయవాడలో ఆగిపోయిన డీసిల్ యింజన్ ని రిపేర్సు లేకుండా వాల్తేరు ఎలా తీసుకురావడం అన్న విషయం గురించి మదనపడుతున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం. ఒక యింజను మూలపడడంవల్ల ఒక వారం ప్రోగ్రాం తల్లక్రిందు లవుతుంది. మధ్యలో ఈ కాకీ చొక్కా, కాఫీచుక్క. ఏపని చేపట్టినా ఆ ఏకాగ్రతకు భంగం కలగడాన్ని సహించడు సుబ్రహ్మణ్యం. బాత్ రూంలో వీపు రుద్దుకొంటున్నప్పుడు. వీపు గురించి ఆలోచించినట్టే. ఆఫీసులో డీసిల్ ఇంజను గురించి, బజారులో కాకరకాయల గురించీ ఆలోచిస్తాడు. అంతేకాదు. ఆ సమయంలో బయటి ప్రపంచం. దానికి సంబంధించిన విషయాలన్నీ అసందర్భంగా కనిపిస్తాయి. అందుకనే సుబ్రహ్మణ్యం సమర్థత మీద ఆఫీసులో అందరికీ గురి. అయితే యిప్పుడు అతని నిజాయితీకి, వ్యక్తిత్వానికీ పరీక్ష. అది చాలా చిన్న విషయమని అబ్బాయి పక్కకి తోసేస్తున్నాడని గ్రహించడానికి ఎంతో సేపు పట్టలేదు రామేశంగారికి.

నాలుగో రోజు పంకజానికి జ్వరం వచ్చింది. డాక్టరు దగ్గరికి తీసుకువెళ్ళి మందు యిప్పించాడుగాని, ఆమె మనస్సులోని అస్వస్థత యింకా అలాగే ఉందని ఒక్క రామేశానికే తెలుసు.

మరునాడు సాయంకాలం సుబ్రహ్మణ్యం ఆఫీసునుంచి వస్తూనే రామేశం చెప్పాడు. "రేపు నువ్వు ఆఫీసుకి సెలవు పెట్టు."

"ఎందుకు?"

"పని వుంది- యిప్పుడు చెప్పను."

"ఆఫీసులో తీరిక-"

పాతికేళ్ళనాటి రామేశంగారి వ్యక్తిత్వం మళ్ళీ తిరగబడింది.

"తీరికలేకపోయినాసరే. అవసరమయితే ఉద్యోగానికి రాజీనామా చెయ్యి. నేను మరో కొత్త ఉద్యోగం చూసిపెడతాను!"

ఆ కంఠంలో అధికారం సుబ్రహ్మణ్యానికి తెలుసు. వయస్సులో నిరంకుశంగా బ్రతికిన పాత డి. ఈ. ఓ. గారిది. వృద్ధాప్యం ఆ వ్యక్తిత్వాన్ని అర్థంచేసి యిప్పుడు కేవలం బడిపంతుల్ని మాత్రం మిగిల్చింది. కాని మళ్ళీ యివాళ?

సుబ్రహ్మణ్యం మరునాడు రెడీ అయాడు. ప్రైవేటు టాక్సీ పిలిపించారు రామేశంగారు.

"అమ్మాయ్! టాక్సీ సిద్ధంగా వుంది" అని కేకేశారు కోడల్ని వుద్దేశించి.

సుబ్రహ్మణ్యం ఆశ్చర్యపోయాడు. కాని ఆయన ముఖంలో నిశ్చలతనిచూసి

ఏమీ అడగలేకపోయాడు. నీలిరంగు పట్టుచీర కట్టుకుని దేవాలయానికి బయలుదేరినట్టు సిద్ధమయి టాక్సీలో ఎక్కింది పంకజం. టాక్సీ ఊరుదాటాక మాట్లాడారు రామేశంగారు.

"సుబ్బూ! ఈ పాతికేళ్ళలో నీతో ఎప్పుడూ ప్రస్తావించనిదీ, నువ్వు అడిగినా సమాధానం చెప్పనిదీ ఓ విషయంవుంది తెలుసా?"

"ఏమిటది?"

"మీ అమ్మ!"

తుళ్ళిపడ్డాడు సుబ్రహ్మణ్యం. చిన్నతనంలో తనకి జ్ఞానం వచ్చినప్పటినుంచీ గోరుముద్దలు నాన్నే తినిపించాడు. స్కూలుకి నాన్నే తీసుకెళ్ళాడు. బలపం పట్టుకొని అక్షరాలు దిద్దించాడు. బాలశిక్ష చదివించాడు. పండగకి తలంటి పోశాడు. పరీక్షకి చదువు నేర్పాడు. డిగ్రీపుచ్చుకోడానికి తనతోపాటు యూనివర్శిటీకి వచ్చి గర్వంగా చూసి ఆనందించాడు. చివరగా నాలుగేళ్ళక్రిందట తనొక్కడే పెళ్ళి జరిపించాడు. కాని జీవితంలో అన్ని దశలలోనూ కనీసం ఒక్కసారయినా తప్పనిసరిగా గుర్తుకొచ్చే వ్యక్తి అమ్మ.

ఆ ప్రశ్నకి సమాధానం ఎప్పుడూ నాన్న దగ్గరనుంచి రాలేదు. ఆ ప్రసక్తికి నుదురు ముడుతపడేది. బాధతోనా? కోపంతోనా? విసుగుతోనా? ఇంట్లో అమ్మ ఫొటో లేదు. తన జీవితంలో అమ్మ జ్ఞాపకాలు లేవు. నాన్న నోటితో అమ్మ ప్రస్తావన ఏనాడూ తీసుకురాలేదు. ఆశ్చర్యం, అతని మిత్రులు, అక్కడా అక్కడా తటస్థపడే కొద్దిమంది బంధువులూ ఎవరూ ఆవిడ ప్రసక్తి ఏనాడూ ఎత్తలేదు. అమ్మ ఎలా వుంటుంది? ఎప్పుడు పోయింది? ఎందుకు పోయింది? యివన్నీ సుబ్రహ్మణ్యం జీవితంలో సమాధానం రాని ప్రశ్నలు. అందువల్ల, తండ్రి తన జీవితంలో మొదటిసారిగా తనంతట తానై అమ్మ ప్రసక్తి తీసుకురావడంతో నిర్విణ్ణుడయి చూస్తూ వుండిపోయాడు.

పంకజం కూడా అంత కాకపోయినా, అలాంటి కారణాలకే నిర్ఘాంతపోయింది కాని రోడ్డువేపే చూస్తూ నిర్లిప్తంగా చెప్పారు రామేశంగారు:

"అబ్బాయ్? గత పది రోజులుగా ఆలోచించి ఆలోచించి ఈ జీవితంలో చెయనక్కరలేదనుకున్న పనినిచేస్తున్నాను. ఇలా జరిగే రోజు వసుందని, రావాలని ఎదురు చూడలేదు. ఊహించలేదు. కాని యివాళ మళ్ళీ పైపై ఏళ్ళ కిందట మూసేసిన తలుపుని తెరుస్తున్నాను".

"అంటే!" అర్థంకాక చూశాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

"మరో పది నిముషాల్లో మీ అమ్మని చూడబోతున్నావు నువ్వు. అవును. నీకు జన్మనిచ్చిన తల్లిని. నేను తాళి కట్టిన భార్యని. నా జీవితంలో కేవలం బాంధవ్యాన్నే తప్ప మరే పాత్రనీ వహించని నా ఊహలో-నీ తల్లిని-" ఆ మాట అంటున్నప్పుడు ఆయన కంఠం గద్గదికమయిందా? గొంతు బొంగురుపోయిందా?

ఒక్క క్షణం సుబ్రహ్మణ్యం నిశ్చేష్టుడయిపోయాడు. అనూహ్యమయిన ఆ సంఘటనకి ఎలా సిద్ధపడాలో మనస్సుకి అర్థం కావడంలేదు. పుట్టి బుద్ధెరిగాక ముప్పైఏళ్లు పెరిగినకొడుకు మొదటిసారిగా తల్లిని చూడడం ఎలా వుంటుంది? అసలు తల్లి బతికి ఉందని, దేశానికి అడ్డంగా డీసిల్ యింజన్లు నడిపే తాను, యింత సుళువుగా, యింత చిన్న ప్రయాణంచేసి

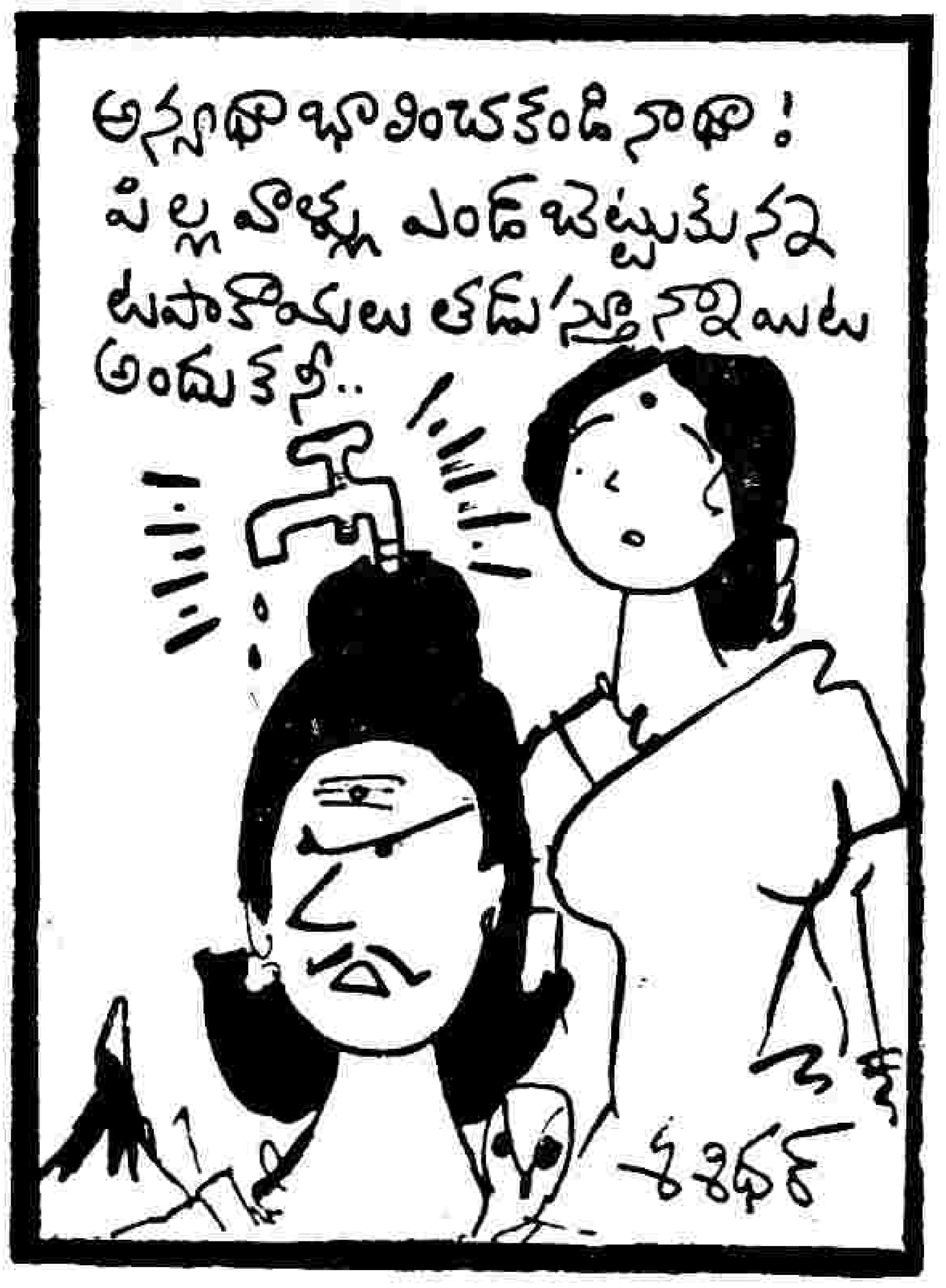

తల్లి సమక్షంలో నిలబడగలడనీ ఎన్నడూ వూహించలేదు. సుబ్రహ్మణ్యానికి తెలియకుండానే కళ్ళ నీళ్ళు తిరిగాయి. తండ్రివేపు చూశాడు, కాని రామేశంగారు కారులోంచి బయటకు చూస్తున్నారు. ఇంకేం మాట్లాడలేదు ఆయన.

తను చూడని అత్తగారిని మొదటిసారిగా చూడబోతున్నానన్న ఆలోచన ఒక్క క్షణం పంకజాన్ని భయపెట్టింది. ఉత్సాహపరిచింది.

ముందు తోట, దారిపొడుగునా ఫెర్న్, గులాబీ మొక్కలు వున్న ఆవరణలోకి టాక్సీ తిరిగింది గేటు మీగ "ఎస్. మీనాక్షి, డిస్ట్రిక్ట్ వెల్‌ఫేర్ ఆఫీసర్" అన్న బోర్డు. పోర్టికోలో జీపు. డవాలా బంట్రోతు. టాక్సీ దిగుతున్న కొత్త మనుషుల్ని చూసి అనుమానంగా మొరిగింది ఆల్సేషియన్. ఏ విధంగా చూసినా హోదాలోనూ, సంపదలోనూ, తనకంటే పెద్దస్థాయినే వుంది అమ్మ. అనుకున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

"జిమ్మీ! ఏమిటా అరుపులు." అని కసురుకొంటూ బయటికొచ్చింది ఆవిడ. ఎదురుగా నిలబడిన వాళ్ళని చూసి హఠాత్తుగా ఆగిపోయింది. భర్తని గుర్తుపట్టింది. పక్కనున్న పొడవాటి మనిషిని యింకా సుళువుగా గుర్తుపట్టింది. పంకజానికి భర్త పోలికలు ఎవరివో యిప్పుడర్థమయింది. పొడవాటి ముక్కు. నిలువెత్తు విగ్రహం. శీవి- అన్నీ తల్లి పోలికలు.

అమ్మ చాలా అందంగా ఉందనుకొన్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం. అమ్మలో ఆప్యాయత ఎలాంటిదో చూడని అతనికి మొదట ఆమెలో హుందాతనం, శీవీ కనిపించాయి. అసంకల్పితంగా ఆ క్షణంలోనే ఆమె కళ్ళు- అశ్రుపూరితాలయాయి.

"రాములూ: హాల్లోకి కాఫీ తీసుకురమ్మని. నాగమ్మతో చెప్పు. ఫైల్సు తరువాత చూస్తాను రండి." అని కొడుకు వేపు తిరిగి "రా సుబ్బూ! నీ పేరు సుబ్రహ్మణ్యం- నాకు గుర్తుంది." అని కోడలి వేపు తిరిగి "నీ పేరు నిన్ననే తెలిసింది. యూనో- నేను నీ అత్తగారిని. రండి" అంది. పోర్టికోలో నిలబడి వున్నారు రామేశంగారు. ఆ వయస్సులోకూడా ఆయనకి చేతికర్ర అలంకారంగా కనిపించేది సుబ్రహ్మణ్యానికి, కాని మొదటిసారి దాని అవసరం తెలిసినట్టు దానిమీద వాలిపోయారు. ఒక్క అడుగు వెనక్కివేసి "రండి" అంది.

అర్హతని పోగొట్టుకున్న ఉద్యోగికి అధికారియిచ్చే ఆహ్వానంలాగ వుంది ఆ పిలుపు.

తండ్రీ తల్లీ పలకరింతని అబ్బురపాటుతో చూస్తున్నాడు సుబ్రహ్మణ్యం. మొదటి సారిగా ఆ సమక్షంలో తను పసివాడయినట్టూ అనిపించింది. నాగమ్మ వచ్చింది. "అందరికీ మొదట కాఫీ యియ్యినాగమ్మా- కాదు, అబ్బాయికి బోర్న్‌విటా- అయ్యగారికి కాఫీలో పంచదార వద్దు" అని ఆయన వేపు తిరిగి "రైటేనా?" అంది. రామేశంగారు తలూపారు.

ఆడది ఎంత అధికారి అయినా, సంసారంలో ఆమెకి సంక్రమించే "గృహిణి" పాత్ర మొదటి అధికారం రాములుకీ, నాగమ్మకీ యీ సంసారం చాలా వింతగా కనిపించింది. వాళ్ళ అనుభవంలో

మొదటిసారిగా ప్రవేశించిన ఆ 'అయ్య'ని విస్తుపోయి చూశారు.

మీనాక్షి జుత్తు అక్కడా అక్కడా— నెరిసింది. కళ్ళకి అద్దాలు, తలలో పువ్వులు, నుదిటిన ఎర్రని కుంకుమ బొట్టూ. కూర్చోబోతూంటె ఫోను మోగింది. మీనాక్షమ్మ ముఖంలో విసుగు కనిపించింది. వెళ్ళి ఫోను తీసింది, "మీనాక్షీ!" అంది. "నో యివాళ రాను- యూ నో-యివాళ మా అబ్బాయి, కోడలూ వచ్చారు. అయామ్ బిజీ. ఓకే- ఓకే" అని ఫోను పెట్టేసింది.

నాగమ్మ తెచ్చిన ఫలహారాన్ని తానే స్వయంగా అందరికీ వడ్డించింది. కొడుకు వేపు తిరిగి "రైల్వే ఉద్యోగం ఎలావుంది? త్వరలో ప్రమోషన్ వస్తుందట? మీనాన్న గారు చెప్పారు. యూ ఆర్ ఏ హార్డ్ వర్కర్ట. గుడ్- గుడ్"— అంది.

సుబ్రహ్మణ్యం ఆశ్చర్యంతో, ఆనందంతో ఆమెని అలానే చూస్తున్నాడు. రామేశంగారు ఒక్క మాటకూడా మాట్లాడ లేదు.

నాగమ్మ రెండు కాఫీలు టేబిలుమీద పెట్టి "ఈ రెండిట్లో పంచదార లేదమ్మ గారూ" అంది.

రామేశంగారు ఆశ్చర్యంగా భార్యవేపు చూశారు.

"అంటే నువ్వుకూడా."

మీనాక్షమ్మ నవ్వింది. "సహధర్మం మనల్ని దూరంగా వుంచినా, ఆరోగ్య ధర్మం మనలో యింకా సామాన్య లక్షణాల్ని వేటినో మిగిల్చింది. డోన్ట్ ఫర్గెట్. నాకూ వయస్సు మీద పడింది. నాకు ముప్ఫైఏళ్ళ కొడుకున్నాడు" అంది.

పంకజం తలమీద చెయ్యివేసి నిమిరి, భర్తవేపు తిరిగి "కోడలు నాకు నచ్చింది. చాలా అందమైన పిల్లని చేశారు. కోడల్ని ఎంచడంలో భార్యని ఎంచుకొనే పొరపాటు చెయ్యలేదు మీరు. లేదా ఆ పొరపాటే మీకు కనువిప్పు అయిందో!" - రామేశంగారు తెల్లబోయారు.

మాటలో అధికారంతో వచ్చిన వ్యంగ్యం కంటె ఏ మూలనో బాధ కొట్టవచ్చినట్టు కనిపించింది.

"ఇవాళ మీ అందరి భోజనం యిక్కడే నేనే వంట చేసి పెడతాను."

"మళ్ళీ నీ కెందుకు శ్రమ మాట్లాడాక వెళ్తాం" అని రామేశంగారు నసిగారు.

మీనాక్షమ్మ కళ్ళలో మళ్ళీ నీళ్ళు తిరిగాయి- "శ్రమా! అది నా హక్కు అని మరిచిపోతున్నారు మీరు. మీరు కటిన మాంగల్యం యింకా యిక్కడే వుంది ముప్ఫై ఏళ్ళ తర్వాత మళ్ళీ నా పాత్రని ఒక్కసారి గుర్తుచేసుకుంటాను."

సుబ్రహ్మణ్యానికి కళ్ళవెంట బొట బొటా కన్నీళ్ళు కారాయి. ఆపుకోలేక పోయాడు. పంకజం గంభీరమయిన ఆ స్త్రీ మూర్తిని అబ్బురపాటుతో చూస్తూ కూర్చుంది. ఇటువంటి వ్యక్తి తన అత్తగారన్న గర్వమేదో ఆమె కళ్ళలో ద్యోతకమయింది.

"అమ్మాయ్! నీ భర్తకి యిష్టమయిన దేదో చెప్పవుగాని, నాతోరా-" అంటూ రామేశంవేపు తిరిగి- "పోర్టికో దగ్గర మీ యిద్దరికీ కుర్చీలు వేయించాను. చలిగాలి ఎక్కువగా వుంది. గార్డెన్‌లో వద్దు. మరో అరగంట పోయాక లోపలికి రండి మజ్జిగ చేసి యిస్తాను" అంది.

తల్లితో వంటగదిలోకి పరుగున వెళ్ళి ఆమె ఎదురుగా పీటవాల్చుకు కూర్చోవాలని వుంది సుబ్రహ్మణ్యానికి. ఆ యింట్లో ఏ క్షణమూ వృధాగా గడపాలని లేదు. ఇంతకాలం ఎంత నష్టపోయాడతను.

పోర్టికోలోకి వచ్చిన తరువాత

సుబ్రహ్మణ్యం తండ్రిని అడిగిన మొదటి ప్రశ్న అదే. "డాడ్: నువ్వు నాకు చాలా అన్యాయం చేశావు. అమ్మని యింతకాలం నాకు దూరం చేశావు."

రామేశంగారు విషాదంగా నవ్వారు. "ఆ అన్యాయం గురించి చెప్పడానికే యింతదూరం తీసుకొచ్చాను. నీకు జీవితంలో కామాక్షి గురించి చెప్పవలసిన అవసరం రాదేమో ననుకున్నాను. కాని, గత పదిరోజులుగా నీ ప్రవర్తన నన్ను భయపెట్టింది. వణుకు పుట్టించింది. భార్యని దూరం చేసుకొనే దురదృష్టాన్ని నా కొడుక్కి వారసత్వంగా యిస్తానేమోనని భయపడి నిన్నూ యివాళ యిక్కడికి తీసుకొచ్చాను. నిన్నూ, కోడల్ని తీసుకువస్తానని కామాక్షికి నిన్ననే ఫోన్ చేసిచెప్పాను"

"దానికీ, దీనికీ ఏం సంబంధం డాడీ?"

"ఉంది సుబ్బూ! మీ అమ్మ వ్యక్తిత్వంలో ఎంత గర్వం, పట్టుదలా వుందో ఆ గంటలో నీకు అర్ధమయి వుంటుందనుకుంటాను. ఇంతకు పదిరెట్లు ఉండేది

వెలువడింది!

కార్ల్ మార్క్స్

కాపిటల్

(పెట్టుబడి)

మొదటి భాగం :

సరుకులూ, డబ్బూ

పరిచయం :

రంగనాయకమ్మ

పేజీలు : 380

వెల : రు. 10/-

ప్రతులకు :

అరుణా

పబ్లిషింగ్ హౌస్

ఏలూరు రోడ్,

విజయవాడ—520 002

ఫోను నెం. 61181

★ రు. 10/- M.O చేసిన

పోస్టేజి ఉచితం.

''అన్నాతమ్ములు, అక్కాచెల్లెలు అందరు కూడిరి ఆటకు''

—ఫొటో : ఎ. సూర్యనారాయణ, బిక్కవోలు

ఆ రోజుల్లో. కామాక్షికి. ముప్పై ఏళ్ళ కిందట బి.ఏ.చదువుకున్న ఆ అమ్మాయికి వూరంతటినీ పిలిచి గర్వంగా పెళ్ళి జరిపించారు నాన్న. మొదటి సంవత్సరం సంసార జీవితం బాగానే సాగింది. నాకు వయస్సులో విచ్చలవిడితనం ఉండేది. చిన్న నిర్లక్ష్యం ఉండేది. ఆ ఒక్క గుణం నీకు రాలేదని పదిరోజుల కిందటివరకు అనుకొనేవాడిని. ఓ డ్రాయింగు టీచరుతో చిన్న ప్రేమ వ్యవహారం నడిచింది—ఓసారి నా స్కూలు బాగ్‌లో వాడిపోయిన మల్లెపూల దండ కనిపించింది మీ అమ్మకి. నిలదీస్తే ఏదో అబద్ధం చెప్పి మాట తప్పించాను అలాగే ఏవేవో సందర్భాల్లో మరో నాలుగయిదు సార్లు దొరికిపోయాను. ఆవిడ నీ భార్యంత అమాయకురాలు కాదు. కాగా చాలా పౌరుషంగల మనిషి. మరో నాలుగు నెలలకి నువ్వు పుట్టావు. నీ పురిటికి వెళ్ళిన కామాక్షి తిరిగి రాలేదు. ఆ నాటికీ, యీ నాటికీ ఆ రోజుల్లో అనూహ్యమయిన విషయం-నలుగురూ కథల్లాగ చెప్పుకొన్న విషయం- మా యిద్దరి విడాకుల కథ. కోర్టులో విడాకులకి దావావేశారు వాళ్ళ నాన్నగారు. ఎవరేం చెప్పినా వినిపించుకోలేదుకామాక్షి. నా వ్యవహారంవల్ల తనకి వచ్చిన నష్టం కంటె తనను మోసం చేశారన్నఆలోచనకు తట్టుకోలేకపోయింది. ఆమె అహంకారం దెబ్బ తింది. వయస్సులో వేడి తరగని రోజులు.అంతే.మరో సంవత్సరానికి కోర్టు విడాకుల్ని అంగీకరించింది నేను కోర్టుకు వెళ్ళలేదు. నీమూడో ఏట నిన్ను నాదగ్గరకి పంపించింది. నీకు బారసాల జరుపలేదు నేనే 'సుబ్రహ్మణ్యం' అని పేరుపెట్టాను "ఇదీ కథ."

నిర్విణ్ణుడయి కూర్చుండిపోయాడు సుబ్రహ్మణ్యం.

"జీవితంలో చేసిన ఒక్క పొరపాటుకి నేను భార్యని నష్టపోయాను. నా వల్లనువ్వు తల్లిని నష్టపోయావు. ఆ తప్పుకి మనిద్దరం చెల్లించిన విలువయిన మూల్యం యిది. మళ్ళీ అలాంటి తప్పువల్లే నువ్వు నష్టపోవడం నేను భరించలేను. అది నీకెలా చెప్పాలో తెలీక, ఆలోచించి ఆలోచించి నిన్నిక్కడికి తీసుకురావాలనే నిర్ణయానికి వచ్చాను.

సుబ్రహ్మణ్యం మాట్లాడలేదు.

"తర్వాత కామాక్షిని అయిదారుసార్లు చూశాను. న్యూస్ పేపరు తెరిస్తే ఆవిడ ఉద్యోగం వివరాలు తెలుస్తూండేవి. కాని-కాని మళ్ళీ నా జీవితంలోకి ఆహ్వానించలేకపోయాను." అని ఆగి "సుబ్బూ! నువ్వేం చేసినా మంచికీ, చెడుకీ నీకు స్నేహితుడూ. హితుడూ అంతా నీ భార్యే. ఆమె విశ్వాసాన్ని పోగొట్టుకుంటే నువ్వెంత నష్టపోతావో చెప్పడానికి నా జీవితంకంటె మంచి ఉదాహరణ మరొకటి లేదు" అన్నారు.

* * *

లోపల వంట చేస్తూ కోడల్ని పీటమీద కూర్చోబెట్టి. తల దువ్వి-పూలజడ కుడుతోంది కామాక్షమ్మ. "ఇవాళ నిన్నూ. అబ్బాయినీ ఎందుకు తీసుకొస్తున్నారో మీ మామగారు అంతా చెప్పారామ్మా. చూడమ్మా అనవసరమయిన పట్టుదలలకిపోయి.భర్తని నిలదీసి నేనేం నష్టపోయానో నాకుతెలుసు నా గర్వాన్ని.నా వ్యక్తిత్వాన్ని నిలుపుకోగలిగాను. కాని భర్తని, బిడ్డని యిల్లాలిగా నా అదృష్టాన్ని దూరం చేసుకున్నాను. ఒక్క మాట మరచిపోకు. మంచికీ, చెడుకీ నీ స్నేహితుడూ. హితుడూ నీ భర్త. ఆ నీడని ఏ ఖరీదయినా చెల్లించి నువ్వు నిలబెట్టుకోవాలి. వయస్సులో నువ్వు చేసిన త్యాగాలు వృద్ధాప్యంలో కలిసొస్తాయి. అప్పుడు కాదు యిప్పుడు నాకు భర్త, బిడ్డా, కోడలి అవసరం వుంది. నాకు అధికారం, హోదా, జీపు, యిల్లూ వున్నాయి. కాని మీరు - మీరంతా లేరు.

ఆ మాటలంటున్నప్పుడు కామాక్షమ్మ కొంత జీరవోయింది. అంత శీవయిన మనిషి కన్నీరు కారుస్తుంటే పంకజానికి భోరున దుఃఖం తోసుకొచ్చింది.

"చొక్కా మీద కాఫీ చుక్క కనిపిస్తే కారణం ఏమిటని నిలదీయకమ్మా. అతను చూసే ముందు వీలయితే కడిగెయ్ ఆ'మరక'. భర్తని చూడనివ్వకు. నువ్వు గుర్తించలేదన్న తృప్తి. నీ దగ్గర దాచానన్న గర్వం మగాడికి మిగలనీ. ముప్పై ఏళ్ళ జీవితాన్ని నష్టపోవడం కంటే అదేం పెద్ద నష్టం కాదమ్మా."

అత్తగారి వొళ్ళో తలపెట్టుకొని పసిబిడ్డలాగ భోరుమంది పంకజం. కోడల్ని గుండెలకి హత్తుకొని తృప్తిగా ఒక తల్లీ. అత్తగారూ అయింది కామాక్షమ్మ.

* * *

జీపు వెనక్కి తిరిగి వస్తూంటే ముగ్గురి మనస్సులూ ఆలోచనల్తో, ఊహించని అనుభవంతో బరువెక్కి వున్నాయి.

చివరికి నిట్టూర్చి రామేశంగారు కొడుకుని అడిగారు. కొడుకుకి వినిపించేలాగ "ఇంతకీ కాకీ చొక్కాలో కాఫీ చుక్క ఎందుకొచ్చిందో చెప్తావురా?" అని.

సుబ్రహ్మణ్యం నవ్వేశాడు. "చెప్తాను డాడీ అది నా చొక్కాకాదు. రంగనాథానిది. వాడు డ్యూటీ రూంలో తగిలించిన చొక్కా పొరపాటున తొడుక్కుని యింటికి పోయాడు. పంకజం కాఫీ మరక చూపించాక ఆ విషయం తెలిసొచ్చింది. దాని అనుమానం చూస్తే నవ్వొచ్చింది" అని పక్కన కూర్చొన్న పంకజం వేపు తిరిగి "ఐయామ్ సారీ మై వైఫ్ నన్ను క్షమించు. నా బిడ్డకి తల్లిని దూరం చెయ్యకు ఆ నరక మేమిటో నా కివాళ తెలిసొచ్చింది" అన్నాడు.

రామేశంగారు కళ్లు తుడుచుకొన్నారు ఆ మాటలు వింటూ.

జీపు ఊరు పొలిమేరలకి వచ్చేసింది. అప్పటికి బాగా చీకటిపడింది. కాని కనుచూపు మేరలో ఊళ్ళో అక్కడా అక్కడా దీపాలు వెలుగుతున్నాయి.